

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
 Socken: Väckelsång Berättat av: De äldsta i Boaryd m. fl. byar
 Uppteckningsår: 1938 Född år i Väckelsång

Pågnen om Tomten

Tomten drog rikedom till gården	s.	1
Tomten värdade husdjuren	"	3
Tomten hjälpte till att tröcka	"	5
Tomten var med vid skördearbetet	"	7
Tomtens kläder	"	8
Tomtens grötfat	"	12
Tomten kunde bränna brännvin	"	15

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång.
 Socken: Väckelsång Berättat av: De äldsta i Boaryd m. fl. byar
 Uppteckningsår: 1938 Född år   i Väckelsång

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

Tomten drog ritedom till gården.

Det övernaturliga väsen, som man kallade Tomte, ville man gärna ha boende i sin gård. Därför sökte man alltid iställa sig väl honom, så han skulle hålla sig kvar. Tomten höll sig det mesta osynlig, men när man råkade få se honom, så visade han sig som en gråklädd och mycket liten gubbe. Han troddes bli mycket gammal, ty det fanns gårdar där man haft samma Tomte i många släkkel. Där en Tomte höll till, där blev det ritedom, ty Tomten "drog" till sin gård, om han gillade folket där. I Kvarnamåla i Väckelsånga socken finnes

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
 Socken: Väckelsång Berättat av: Se äldsta i Boaryd m.fl. byar
 Uppteckningsår: 1938 Född år i Väckelsång

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

tvänne gårdar. På den ena gården hade man förr i tiden ren Lomke boende, och där för blev folket där rikt. Men deras Lomke brukade stjäla i granngården, det han drog till sin egen gård, så grannfolket fick leva i fattigdom för den Lomkens skull.

Det var ej mycket den lille gubben såg ut att orka med, men det blev så mycket mer välsignelse med det lilla han kom med.

En bonds fick en gång se sin Lomke komma värande ett sädesax, endast ett litet ax. Bonden sprattade åt Lomken för det han ej hade mera, och menade att det ej var mycket att komma med. Men då

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Bouvrd, Väckelsång
 Socken: Väckelsång Berättat av: De äldsta i Bouvrd inf. bygd
 Uppteckningsår: 1938 Född år i Väckelsång

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

blev Tomtes arg och sade: "Draa ja härifrån
 tia mån som ja draa hit, sau kan du jau
 si hå då gaur". Tomten flyttade och bar
 de draga ifrån gården så bonden där
 blev rätt snart utfattig.

Tomten vårdade husdjuren.

Tomten önskade ordning och reda i den
 gården han bodde, något slaru kälde han
 inte. Var det någon som ej skötte sig
 ordentligt så kunde han få sig en örfil
 av den lille, och det var en smäll som kändes.

Tomten brukade vanligen hålla till i ladu-
 gården. På nätterna, när gårdens folk
 sovo, gick han där och pysslade om djuren.

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av: De äldsta i Boaryd m. fl. byar
Uppteckningsår: 1938 Född år i Väckelsång

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

så att de trindes och mädde bra.

På en gård hade man en ko, som efter en kalonning ej kunde stiga upp igen. Dränggen blev tillragd att vakta kon och hjälpa henne, när hon försökte att komma upp. Frampå natten kom där en liten gubbe och strök kon över korsländen. När han gjort det, så steg kon genast upp. Dränggen gick då in och sade, att kon var bra. Men gumman där på stället trodde honom inte, hon måste själv ut i ladugården för att se att kon stod upps. Men någon lunte synes då ej till.

På ett annat ställe brukade lunken

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
 Socken: Väckelsång Berättat av: De äldsta i Boaryd m. fl. byar
 Uppteckningsår: 1938 Född år i Väckelsång.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

giva hästarna foder. Klände det någon gång
 att man oförmodat måste resa bort på
 natten, då stodo fodrade och i ordning.

Tomten hjälpte till att tröska.

Många säges hava sett Tomten när man
 kommit ut på togen för att ottröska.
 Då har man i halomärket sett honom
 uppe på sädeslåden, där han väl haft en
 del att styra om, han brukade ju draga
 såd till gården, eller stjåla, om han rej
 var vän med folket där.

En gång när man ottröskade på en
 gård hade man Tomten till hjälp vid
 tröskningen. Han var två som slagtröskade.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Boaryd Väckelsång
 Socken: Väckelsång Berättat av: De äldsta i Boaryd m.fl. byar
 Uppteckningsår: 1938 Född år i Väckelsång

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

men man kunde tydligt höra ett tredje slag, som kom från Tomdens slaga. Men Tomden var förstas osynlig. När man kom in till Junkost, så var det dunkat till den tredje också, ty även inne hade man hört hur det tre fröskades ute på logen. Man hade då trott, att det var tre man där. Drängen gick då ut igen och ropade i logdöuren: "Tre fröskakaen ska gå in å äta nå." Men man borde rej ha visat, att man förstätt något om Tomdens fröskhjälps, ty från den logen fröskade han rej mera på deras toge. Tomden var alltid mycket snarstucken,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland ..... Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga ..... Adress: Boaryd, Väckelsång
 Socken: Väckelsång ..... Berättat av: De äldsta i Boaryd m. fl. Bygd
 Uppteckningsår: 1938 ..... Född år ..... i Väckelsång

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

så därför fick man välja sina ord
 väl för att ej reta honom.

Tomten var med vid skördearbetet.

Det var ej blott i Ladugården och inom
 hus Tomten hjälpte till och höll uppsikt
 över att allt var i ordning, utan även
 ute på åkern var han med och såg
 till att det ej slarvades.

På en gård, där man hade en kotte,
 såg man honom en kväll i skördeliden,
 när man höll på att sälta upp den
 arnejade säden i "Långkravar". Man såg
 i skymningen den lille gubben gå ut-
 efter varje hög och råta upp axen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
 Socken: Väckelsång Berättat av: De äldsta i Boaryd m. fl. byar
 Uppteckningsår: 1938 Född år i Väckelsång

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

En gammal man fick en gång se tre små tomtear gå på en avmejad åker och plocka upp kvarlämnade sk. Mannen kastade en liten sten mot de små på åkern. Han menade bara skämta till dem. Men det där skulle han ej ha gjort. Han fick springa för livet fram till närmaste gård. Där gömde han sig under ett byskedar. Detta skall ha hänt i Östads by, Väckelsångs socken.

Tomtears kläder.

Tomten brukade vanligen ha grå kläder och en "röd lua" (röd mössa). Alltid var han ren och snygg även om

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
 Socken: Väckelsång Berättat av: De äldsta i Boaryd m. fl. byar
 Uppteckningsår: 1938 Född år i Väckelsång

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9.

hans kläder ibland kunde vara mycket
 låliga. Något "hösnaflås" (sverslid) varken
 i klädesväg eller annat, det sålde han
 inte. Därför gillade han ej folk som ville
 "leva stort". Klädespersedlar borde man
 ej skänka honom, ty han flyttade van-
 tigen, om man uppsmärksammade honom
 med sådana gåvor.

På ett ställe stickade man en gång
 ett par små vantar till sin komte.
 Man menade, att deras snälle komte
 ej skulle behöva gå och frysa på vintern.
 De utlagda små vantarerna tog han emot,
 men sedan hörde man ej av honom mera.

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
 Socken: Väckelsång Berättat av: De äldsta i Boaryd m. fl. byar
 Uppteckningsår: 1938 Född år   i Väckelsång

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—
10.

På Ekeryds gård i Väckelsånga socken hade man i många år en londe, som brukade sikta brödmjöllet där. Man hade räkat få se att den londen hade mycket dåliga kläder, därför låt man sig ren liten kostym åt honom. Man hängde kläderna invid mjölbingen, för att londen skulle se dem, när han kom för att sikta mjöl. Då gömde man sig för att titta i smyg på londen, för man ville se hur han lyckte om de nya kläderna. När londen kom så förstod han med ettamma, att han skulle ha de små kläderna. Men när han skulle kläda om sig bar han sig lite dumt

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Carlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av: De äldsta i Boaryd m. fl. byar.
Uppteckningsår: 1938 Född år i Väckelsång

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

ät, ty han tog krojan för byxor och börde
benen i krojärmarna. Till sist fick han
dock kläderna ordentligt påtagna.
Då stod han stilla en lång stund och
betraktade huru fin han var. Han
klappade sig och strök med händerna
över de nya kläderna och sade: "Ja å
grannå here, ja nu allri säva meå".
(Jag är fin pojke, jag aldrig siktar mer.)
Efter den dagen siktade han ej mera
något mjöl i den gården. Han hade väl
blivit för fin eller kanske stött över
att folket där ej ville ha så simpelt
klädd londe.

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
 Socken: Nöbbele Berättat av: Vilhelm Elm (m. fl.)
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1857, Pärnåla, Nöbbele.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19.

Tomtens grötfat.

Matvaror kunde man skänka Tomten, om man ville visa honom någon erkännelse för hans arbete. Ett fat gröt vid vid jul var liksom hans rättighet, så där man hade en komte boende glömde man ej att giva honom det.

På Ullsäterholms gård i Nöbbele socken hade man för många, många år sedan en komte, som förde tur och lycka till gården. På den i ladorna öskades och husdjuren frivades och mädde bra, ty gårdens komte gjorde sitt bästa. Varje julkväll fick Tomten ett fat med

ACC. N:R.

5707

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelång
 Socken: Nöbbels Berättat av: Vilhelm Elm (m. fl.)
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1857 Kåramåla, Nöbbels.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

gröt och ovanpå gröten var gjord en
 håla fylld med smör, som gröten skulle
 doppas uti. På en gång fingo tvänne
 pigor på gården för sig att skämta
 med tomten, när de skulle giva honom
 hans julgröt. I stället för att lägga
 smöret överst på gröten lade de det
 i botten på fatet. När de varit ut
 gröten till tomten ställde de sig litta
 i en springa i dörren, för de ville se
 hur tomten betedde sig, när han sakna-
 de sitt smör. När tomten kom och skulle
 äta sin julgröt och ej såg till något
 smör, som han var van vid att få,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Flonga Adress: Boaryd, Träckelring
 Socken: Nöbbels Berättat av: Tilhelm Elm (m. fl.)
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1857 Karamåla, Nöbbel.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV—
—
14.

trydde han sig ej om att äta. Han vände
 och vred på grötfatet och uppförde sig
 så lustigt, så att pigorna tåkom därren
 ej kunde låta bli att skratta åt honom.
 "Ta de botten, ta de botten, lalle far", ropade
 de. Men nu blev kommen riktigt arg,
 ty han förestod, att man skämtade med
 honom. "Föer ån ja ta de botten i då
 håra grötafaket, sau ska di här pau gau-
 ren jau ta de botten i mjölbingen", sade
 han och försvaras. På flyttade han från
 gården, och när han ej längre fanns där,
 så kom stur och fattigdom. Men fick rätt
 snart "ta de botten" i mjölbingen, såges det.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Konga Adress: Bouryd, Väckelång
 Socken: Väckelsång Berättat av: Karl Andersson (m/f)
 Uppteckningsår: 1938 Född år 1862 i Bouryd, Väckelång

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15.

Tomten kunde bränna brännvin.

Det har hänt att Tomten kommit och erbjudit sig hjälpa Lill med något arbete. På skedde en gång på ön Ramö ute på Pinnamyrs i Väckelsånga socken. Det var en gång i husbehovsbränningens tid. "Gösta på Ramö" höll en natt på att bränna brännvin i sitt kök. Då kom en lison, lisen man till honom och ville hjälpa Lill. Men Gösta lyckte som så, att han hade bränt brännvin så många gånger förut så han reddes sig själv och behövde ej någon hjälp. Då den lille gubben han fick gå sin väg.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5707

Landskap: Småland
Härad: Konga
Socken: Väckelsång
Uppteckningsår: 1938

Upptecknat av: Fabian Karlsson
Adress: Boaryd, Väckelsång
Berättat av: Hall Andersson
Född år: 1862, Boaryd, Väckelsång

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16.

När den lille fomen väl avlägsnat sig, så fattade det eld i bränneregrejerna och för gubben Gösta såg det ut som om hela huset skulle brinna upp. Då blev brännmästar riktigt rädd och lovade, att om han kom ifrån det väl, så skulle han aldrig bränna brännvin mera. Han lyckades också släcka elden, och på morgonen grävde han ner brännemedskapen i myren. Där låra de ligga än i dag. Det finnes personer som sägas hava hört klang från Kopparkärlet där nere i myren.

Skriv endast på denna sida!